

PRINCE Fulco RUFFO DI CALABRIA

Le grand as italien de la Première Guerre mondiale

Les Vieilles Tiges

PRINS Fulco RUFFO DI CALABRIA – De grote Italiaanse aas uit de Eerste Wereldoorlog

Het huidig aandenken werd aangeboden aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Philippe ter gelegenheid van zijn dertig jaar brevet van piloot bij de Luchtmacht. Om dit evenement kracht bij te zetten werd eveneens een Ere Diploma aan de Prins aangeboden.

Het aandenken is gebaseerd op een kunstwerk uitgevoerd door Zijne Majesteit Koningin Paola. De Koninklijke Vereniging van de Vieilles Tiges is Hare Majesteit bijzonder dankbaar en vereerd om te hebben mogen beschikken over deze gedenkplaat.

Brussel, 20 juni 2012

Michel Mandl
Luitenant Generaal Vlieger o.r.
Voorzitter

Alphonse Dumoulin
Ere Kolonel Vlieger
Beheerder

Vertaling: Jean-Paul Buyse

Prins Fulco Ruffo Di Calabria

Held uit de oorlog 1915-1918

I. De persoon

Geboren te Napels op 12 augustus 1884.

Jonge ondernemer.

Officier piloot, held uit de oorlog.

Benoemd tot Senator op 06 april 1934.

Overleden op 23 augustus 1946 te Ronchi di Apuania (Carrara).

De Luchtvaartloopbaan

- Op 20 december wordt Onderluitenant Ruffo di Calabria ingedeeld bij het Commando van het Bataljon der piloten van de school te Mirafiori nabij Turijn.
- Op 18 februari 1915 wordt hij bevorderd tot luitenant en gaat over naar het opleidingskamp van Pisa waar hij na een opleiding op Bleriot het brevet van piloot behaalt.
- Op 28 september 1915 wordt hij “piloot der luchtvaart in oorlogsdienst” en wordt ingedeeld bij het 4de Smaldeel artillerie op Caudron G3.
- Op 26 januari 1916 wordt Ruffo overgeplaatst naar het 2de Smaldeel ontplooid te Risano op het vliegveld van Chiassotis.
- Op 11 februari 1916 voert hij een verkenning uit van een Oostenrijkse artilleriebatterij nabij Lokvica. Deze opdracht levert hem de eerste van vier Bronzen Medailles op.
- Een tweede medaille wordt hem toegekend voor bijzondere dapperheid bij zendingen uitgevoerd op 08 en 09 april 1916.
- Op 01 mei 1916 doet hij een conversie op Nieuport-Bébé en wordt op 28 juli ingedeeld bij het 70ste Smaldeel Jachtvliegtuigen.
- Op 23 augustus haalt hij zijn eerste vliegtuig neer. Tijdens gans 1916 worden hem twee gehomologeerde overwinningen (één individuele en een collectieve) en twee niet bevestigde overwinningen toebedeeld.
- Op 01 januari 1917 haalt hij zijn derde toestel neer en de daarop volgende maand behaalt hij zijn vierde overwinning tijdens een gemeenschappelijke actie boven Udine. Voor deze daad wordt hem de vierde Bronzen Medaille voor Militaire Verdienste toegekend.

- Tijdens de maanden april en mei 1917 neemt hij deel aan 26 luchtgevechten en haalt vier toestellen neer.
- Op 14 en 15 juli 1917 vallen zeven andere vijandelijke toestellen onder de salvo's van Ruffo di Calabria... een ongeëvenaard record.
- Hij gaat dan over op Spad XIII en wordt op 13 augustus 1917 bevorderd tot de graad van kapitein.
- Tussen 20 mei en 15 juni haalt hij nog twee toestellen neer. Hetzelfde aantal overwinningen behaalt hij op 24 en 26 juni.
- Op 20 oktober 1918 wordt Ruffo di Calabria gedwongen zich neer te zetten achter vijandelijke linies. Hij slaagt erin om aan gevangenschap te ontkomen en om het vliegveld te verwoeden.
- Op 02 november 1918 voegt hij een laatste operationele zending toe aan zijn merkwaardig palmares van luchtstrijder.
- Bilan : er worden hem twintig luchtoverwinningen toegekend. Zijn naam bevindt zich op de vijfde rang van het officiële palmares van de Italiaanse Luchtazn.

II. Biografie

Het leergierig kind wordt officier bij de reserve

Fulco Ruffo di Calabria wordt geboren te Napels op 12 augustus 1884; hij is de zoon van Don Beniamino en van Laure Mosselman du Chenoy, een adellijke Belgische familie. Zijn vader afkomstig uit een befaamde en oude familie uit het Zuiden van Italië is gedurende vele jaren burgemeester van Napels geweest.

De jonge Falco groeit op in een toegenegen en familiale omgeving, maar zijn opvoeding is strikt, zoals dit het gebruik was in patriciërsfamilies: respect voor de vorm, discipline en eergevoel. Door zijn onrustig temperament verlangt Fulco echter naar een dynamisch leven rijk aan avontuurlijke ervaringen.

Na het behalen van het eindexamen secundaire studies aan het college Mondragone te Napels, vervult hij vanaf 01 december 1904 een jaar vrijwillige militaire dienstplicht bij het 11de Cavallerie Regiment "Foggia".

Op 31 mei 1905 wordt hij benoemd tot korporaal. Bevorderd tot sergeant op 30 november wordt hij overgeplaatst naar het Regiment Jagers te paard te Napels.

Na bevordering tot de graad van onderluitenant in de reserve op 18 februari 1906 zal Ruffo vanaf 01 april 1907 drie maanden dienen bij het Regiment "Foggia". Op 29 juni wordt hij ingedeeld bij de reserve.

Een eerste professionele activiteit in Afrika

Na deze militaire episode scheept Ruffo in voor Afrika, eerst als agent, dan als vice directeur van de Belgisch Italiaanse maatschappij Wégimont uit Antwerpen. Deze onderneming beheert de navigatie en de handel op de stroom Djouba in Somalië en in Abessinië, in de provincie Galla Sidamo. Buiten zijn professionele activiteiten neemt hij deel aan jachtpartijen op groot wild en aan expedities in onontgonnen gebieden. Hij beleeft geweldige avonturen, waardoor hij soms honger en dorst lijdt en grote risico's loopt.

Hij schrijft in zijn persoonlijk dagboek: *" ik ben, geloof ik, deze nacht zeer ziek geweest. Mijn boy heeft mij gezegd dat ik geijld heb tot de morgen. Nu nog heb ik zware koorts. Ik heb de indruk dat ik ga sterven "*. Verder schrijft hij: *" Mijn gezelschap De Marneffe is in*

de rivier gevallen en het is pas vandaag dat we een gedeelte van zijn lichaam hebben teruggevonden... de krokodillen hebben het andere deel opgegeten “.

Hij keert terug naar zijn land in 1914 met de hoop om in Italië en in België de nodige fondsen te vinden om zijn eigen handelsmaatschappij op te richten. Hij wordt gedwongen om zijn project op te geven door het uitbreken van de vijandelijkheden. Hij zal niet terugkeren naar Afrika.

Italië neemt deel aan de oorlog: mei 1915

De aanzet tot deze zogenaamde “onvermijdbare” oorlog is de aanslag van 28 juni 1914 door een Servische student in Sarajevo op de Oostenrijkse troonopvolger. Voorafgaandelijk hadden Oostenrijk, Hongarije, Duitsland en Italië zich gegroepeerd in “de Tripel Alliantie”. Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Rusland vormden “het Tripel Verbond”. Vanaf augustus 1914 volgt een waterval van oorlogsverklaringen zich op in functie van voorgenoemde allianties. Italië treedt niet in oorlog aan de kant van de “Tripel Alliantie” omwille van een grensgeschil met Oostenrijk.

Op 09 maart 1915 legt de Italiaanse regering een memorandum voor aan de regeringen van het Verbond dat de aanspraken van Italië omvat in ruil voor zijn interventie in het conflict (Trentin, Zuid Tirol, Triëste, Istrië en een deel van Dalmatië).

26 April 1915: Geheim verdrag te Londen tussen het Verbond en Italië, dat zich verbindt om in oorlog te treden tegen de centrale mogendheden. De geallieerden aanvaardden de aanspraken van 09 maart.

Op 23 mei 1915 verklaart Italië de oorlog aan Oostenrijk en Hongarije.

De cavalerie officier wordt vliegenier

Na een korte wederoproeping in september 1915 bij het 15de Regiment Jagers te paard in Lodi, vraagt en verkrijgt Onderluitenant Ruffo di Calabria, naar het voorbeeld van vele andere officieren van hetzelfde wapen, zijn overgang naar het Luchtkorps om er vliegenier te worden. Op 20 december wordt hij toegewezen aan het commando van het Bataljon der vliegeniers van de school te Mirafiori (Turijn) om er vlieglessen te volgen.

Bevorderd tot luitenant op 18 februari 1915 gaat hij in augustus over naar de school van Pisa. Hij verwerft het brevet van piloot na het beëindigen van zijn opleiding op Blériot 80 CV. Ruffo laat zich snel opmerken door zijn stoutmoedigheid in vlucht. Hij schrikt er niet voor terug om complexe acrobatische figuren aan te vatten: “dodencirkels” (loopings), vallen als een “dood blad” (tolvlucht), “afglijden op een vleugel”. Op een dag landt hij met de vleugels van zijn Blériot kromgetrokken door de hevige belasting tijdens een tolvlucht.

In die tijd was acrobatie in dubbel besturing nog niet opgenomen in het programma van de vliegscholen. De taak van de onderrichters was beperkt tot het vormen van goede piloten, bekwaam om op een aanvaardbare manier hun zending uit te voeren, 't is te zeggen zonder hun toestellen te beschadigen.

Hoedanigheden zoals behendigheid tijdens de wendingen, vindingrijkheid en stoutmoedigheid waren geen noodzakelijke voorwaarden om een goed jachtpiloot te worden.

De verkenningspiloot

Op 28 september 1915 wordt Ruffo “piloot in oorlogsdienst”. De volgende dag wordt hij naar de operatiezone gestuurd en ingedeeld bij het 4de Smaldeel Artillerie om er op Caudron G3 te vliegen. De hoofdopdracht van de eenheid bestaat in het bijstellen van

het vuur van de veldbatterijen voor lange afstand en van het voeren van verkenningsvluchten op zicht en fotografisch achter de vijandelijke Oostenrijkse linies. De Caudron die Ruffo gebruikt voor deze zendingen is een gestroomlijnde dubbeldekker die, alhoewel deze sinds het begin van de vijandelijkheden werd afgekeurd, in dienst zal blijven tot eind 1916. De bemanning van het toestel bestaat uit een piloot en een waarnemer. Het toestel haalt met moeite 100 km/u. Gezien zijn gering motorvermogen werd het ontwapend want er moest gekozen worden tussen het gewicht van de radio en dit van de machinegeweren. Daarenboven is de beschikbaarheid van deze toestellen zeer wisselvallig door het gebrek aan wisselstukken, aan gespecialiseerd personeel en aan technische installaties op de vliegvelden.

Op 5 oktober 1915 is het smaldeel ontplooid op het vliegveld van Gonars; het is, voor de operationele behoeften van het VII^{de} Legerkorps, ingedeeld in het 3de Leger.

De eenheid staat onder bevel van Kapitein Giulio Costanzi, telt negen toestellen, zes officieren waarnemers en negen piloten. Vanaf zijn aankomst zal Ruffo zijn grote kwaliteiten als vliegenier ten toon spreiden. Zijn behendigheid, zijn strijdlust en zijn misprijzen voor het risico maken snel indruk op zijn wapenbroeders.

Gemiddeld voeren de bemanningen drie vluchten per dag uit. Tot grote voldoening van de verantwoordelijken van het Legerkorps zullen de talrijke fotonegatieven toelaten om de vijandelijke linies in kaart te brengen.

Op 12 november 1915 laat Ruffo zich opmerken tijdens een gedurfde verkenningsvlucht onder hevig vijandelijk vuur langs de Isonzo rivier.

Op 26 januari wordt Ruffo overgeplaatst naar het 2de Smaldeel ontplooid te Risano op het vliegveld van Chiassotis. Op 15 april verandert de eenheid van naam en wordt het 42ste Smaldeel van de V^{de} Groep Vliegtuigen onder bevel van Kapitein Santi.

Nog altijd aan boord van zijn Caudron probeert Luitenant Ruffo zich te verdedigen tegen het luchtafweer dat steeds intenser en nauwkeuriger wordt.

Op 11 februari 1916 vliegt hij boven een Oostenrijkse batterij in de zone van Lokvica om er de positie van te bepalen. Deze zending alsook deze van 12 november brengen hem een eerste Militaire Verdienste op, de eerste van vier Bronzen Medailles.

Twee maanden later, op 8 en 9 april, nog altijd in de vallei van de Isonzo vervult Ruffo opnieuw twee zendingen die hem een tweede Bronzen Medaille opleveren.

Ruffo di Calabria gaat over naar het jachtvliegen

Sinds de eerste weken van de oorlog verlangt Ruffo ernaar om over te gaan naar de jacht. Deze wens wordt op 1 mei beloond wanneer hij naar het vliegveld van Cascina Costa nabij Gallarate wordt gezonden om er een omscholing aan te vatten op Nieuport-Bébé, het eerste jachtvliegtuig van de Italiaanse luchtvaart.

Deze specialiteit bestond niet bij het begin van de oorlog. De eerste jachtzendingen vinden plaats zowat drie maanden na de aanvang van het conflict, met het samenstellen van een eerste smaldeel op Nieuport tweezitter. Deze wordt ook Nieuport 18 genoemd, naar aanleiding van zijn vleugeloppervlakte van achttien vierkante meter.

Tijdens de eerste zendingen was de waarnemer gewapend met een karabijn. Deze wordt vervangen door een pistool mitrailleur met twee lopen. Ten gevolge van de moeilijkheden om de hoogte van de tegenstrever te bereiken zal, om het gewicht te verminderen en de prestaties van het vliegtuig te verbeteren, de waarnemer weggelaten worden. Maar deze nieuwe versie van het vliegtuig zal geen betere resultaten opleveren

en midden 1916 gaat de Italiaanse luchtvaart over tot het verwerven van de Nieuport 13. Zijn bewapening bestaat uit een Lewis machinegeweer dat bevestigd is op de bovenste vleugel en uitgerust is met een uitstekend vizier. De prestaties van het vliegtuig zijn uitstekend: zijn maximum snelheid is 155 km/u.

Na de conversie op dit toestel – het brevet draagt de datum van 31 juli 1916 – keert Ruffo terug naar het front.

De eerste gevechten

Op 28 juli wordt hij ingedeeld in het 70ste Jachtmaaldeel van de luchtverdediging dat werd overgeplaatst naar de gevechtzone van Aviano. Onder de maaldeelpiloten bevindt zich een zekere Luitenant Francesco Baracca...

Ruffo vertegenwoordigt in zijn nieuwe rol van jachtpiloot volledig het type figuur van de jager, ook op fysiek vlak: groot, mager, een scherp profiel, vol levendigheid. Daarenboven beschikt hij over een uitstekend vliegerschap, een onfeilbaar gezichtsscherpte en een grote beslissingssnelheid tijdens luchtgevechten. Trouw gebleven aan de traditie van zijn Wapen is hij het devies van zijn Cavalerie Regiment waardig: “Dapper en waakzaam”.

Op 9 augustus 1916 verzekert hij met Baracca, Caselli en Olivari de bescherming van Caproni vliegtuigen tijdens een bombardementsvlucht op Dornauberg nabij Salzburg.

Op 23 augustus, zesentwintig dagen na zijn aanvang als jachtpiloot, haalt hij nabij de Corona (Gorizia), tussen Bucovina en Ranziano, op enkele kilometers van de bevriende linies, zijn eerste vijandelijk vliegtuig neer.

Op 16 september 1916 neemt hij deel aan de vernietiging van een tweede toestel.

Dit gevecht wordt nauwkeurig beschreven in het hoofdstuk besteed aan anekdotes en getuigenissen.

Op dezelfde dag haalt Ruffo tijdens een niet gehomologeerd gevecht een derde vliegtuig neer; deze gebeurtenis wekt echter bewondering op en draagt bij tot het verlenen van zijn derde Bronzen Medaille van Militaire Verdienste.

Op 23 september, nog altijd in de buurt van Ranziano, valt hij met succes een Oostenrijks vliegtuig aan dat hij denkt te hebben neergehaald.

Op 3 oktober beschadigt Ruffo tijdens een noodlanding zijn vliegtuig, hij komt er echter met de schrik van af.

Na deze zegevolle gevechten zullen de slechte weersomstandigheden over gans het front de luchtactiviteiten sterk verminderen.

Het laatste luchtgevecht van 1916 heeft plaats op 29 december boven Monfalcone: Ruffo dwingt een verkenningstoestel Albatros, waardoor hij werd aangevallen, om de bevriende linies te vervoegen.

1917: het jaar van genade

Op 1 januari vinden twee uitzonderlijke gevechten plaats. Om 15.15 u, gaat Ruffo op 3000 m boven Sagrado een duel aan met een vijandelijke Albatros. Hij bestookt hem met honderd vijftig schoten uit zijn machinegeweer. De vijandelijke mitrailleursschutter is geraakt. Zijn buste hangt uit de stuurhut. Het vliegtuig daalt tot op zeven honderd meter hoogte alvorens terug te keren naar de eigen linies. Tijdens diezelfde namiddag haalt Ruffo na een kort gevecht zijn derde vliegtuig neer.

Het rapport van het Opperbevel op datum van 27 januari beschrijft de persoonlijkheid van onze vliegenier als volgt: “*Deze krijgshaftige piloot, met een grote behendigheid*

en uitzonderlijke stoutmoedigheid, heeft bewezen over bijzonder vliegcapaciteiten te beschikken. Hij heeft ontelbare verkenning- en jachtvluchten uitgevoerd, praktisch altijd boven vijandelijk gebied, met een absoluut misprijzen voor het gevaar, in alle omstandigheden en altijd bereid om het luchtgevecht met de vijand aan te gaan”.

Tijdens de maand februari schrijft Ruffo vijf nieuwe gevechten op zijn actief. Op 11 februari 1917 behaalt hij zijn vierde overwinning door het neerhalen van een Albatros in een gemeenschappelijke actie boven Udine. Voor dit feit wordt hem de vierde Bronzen Medaille van Militaire Verdienste verleend.

Het verhaal van dit gevecht dat ons verteld wordt door de waarnemer van het neergeschoten Oostenrijks vliegtuig, Graaf Luitenant Wilhelm Siemienski, bevindt zich in hoofdstuk IV: “ Getuigenissen en eervolle vermeldingen “.

Op 24 februari 1917 vindt een nieuw luchttreffen plaats. In het rapport dat Ruffo aan dit gevecht toewijdt lezen we het volgende: “ *Ik licht het Commando in dat ik omstreeks 11 u een vijandelijk vliegtuig van het type Albatros heb aangevallen*”. *Het voerde een patrouillevlucht uit boven het front en kwam van tijd tot tijd boven onze posities. De vijandelijke toestellen waren met drie, waarvan er twee in formatie patrouilleerden. Het derde poogde ongetwijfeld over te steken naar ons grondgebied. Rond 11 u kwam het vijandelijk vliegtuig op mij af en wij hebben verschillende salvo's uitgewisseld met het machinegeweer. Bij mijn twintigste schot liep mijn wapen vast en terwijl ik aan het herladen was vuurde de Albatros op mij met zijn voorste machinegeweer. Mijn vliegtuig werd door twee mitrailleurkogels geraakt, die de rechter vleugels hebben doorboord. Door het vastlopen van mijn wapen en door gebrek aan brandstof ben ik om 11.25 u gedwongen geweest te landen op het vliegveld van Medeuza”.*

In het rapport van de vlucht van 28 februari 1917 beschrijft Ruffo de aanval op een vijandelijk vliegtuig boven Gradisca als volgt: “ *Door de snelle wendingen die de vijand rond mij uitvoerde en door het gering aantal kogels dat overbleef in mijn lader heb ik slechts een twintigtal schoten kunnen lossen, alhoewel ik mij zeer dicht bij de vijand bevond. Bij de daaropvolgende aanval liep mijn wapen na enkele schoten vast. Ik heb van lader gewisseld en heb opnieuw van op korte afstand het vuur geopend op de tegenstrever. Deze keer heeft deze een duikvlucht ingezet in de richting van Gorizia, zonder dat zijn boordwapen op mij schoot. Tijdens de daalvlucht van het vijandelijk vliegtuig tussen Lucinico en Cormons heeft dit een groot plat voorwerp van gele kleur en met een zwart kruis in het midden uitgeworpen. Op het eerste zicht leek mij dit een richtingsroer. Ik ben de vijand die bleef duiken achtervolgd tot voorbij Gorizia op ongeveer 600 m hoogte “.*

Op 2 maart ontvangt hij een eervolle vermelding in het dagorder van het Commando voor Luchtverdediging bij het Opperbevel “*voor zijn gebruikelijke stoutmoedigheid in vlucht “.* Op 10 maart verleent het Opperbevel hem, voor Verdienste in Oorlog, de bevordering tot de graad van luitenant in P.A.D. – permanente actieve dienst.

Tijdens de maand april is de vliegactiviteit door het regenweer gedeeltelijk verminderd. Op 1 mei 1917 verandert het 70ste Smaldeel van naam en wordt het 91ste Smaldeel, dat evenwel op het vliegveld van San Catarina di Udine blijft. De bevelvoering wordt toevertrouwd aan Majoor Tacchini. Nieuwe Spad worden toegevoegd aan de vier Spad XIII en de drie Nieuport waarover het smaldeel reeds beschikt. Zij worden toevertrouwd aan enkele uitverkoren piloten, waaronder Luitenant Fulco Ruffo di Calabria...

Tijdens de meimaand herneemt de luchtactiviteit in alle hevigheid. De oorlogszendingen van Ruffo worden zorgvuldig opgetekend in zijn velddagboek. Zij worden simpel en correct weergegeven zonder veel plaats te laten voor verbeelding. Zij uiten ook zijn vrees om niet voldoende objectief te zijn en afstand te nemen tijdens de beschrijving van de feiten.

Het relaas van de zendingen uitgevoerd tijdens de rest van 1917 en 1918 zijn vervat in het hoofdstuk « Opvallende feiten ».

Op 4 december 1918, een maand na de overwinning, wordt Kapitein Ruffo di Calabria opgedragen om het interim bevel van de XIV^{de} Jachtgroep van de basis Quinto di Treviso te voeren.

Het bilan

Op 1 februari 1919 ondertekent de Generaal in bevel van de Luchtvaart, Luigi Bongiovanni, het « Officieel klassement van de toegewezen luchtoverwinningen van de piloten van de Luchtvaart tussen 24 mei 1915 en 4 november 1918.». Met zijn twintig overwinningen bevindt Ruffo di Calabria zich op de vijfde plaats na Baracca (34), Scaroni (26), Piccio (24) en Baracchini (21). Deze “klassering der luchtazen” omvat enkel de overwinningen waarvan de echtheid kan bewezen worden. De vijfde plaats van Ruffo stijgt in waarde indien rekening wordt gehouden met het feit dat zijn activiteiten in het jachtvliegen zich voltooiden in een periode die ongeveer een jaar korter was dan deze voor de eersten van het klassement.

Op 12 februari 1919 veerlaat hij de bevelvoering van de Groep van Quinto di Treviso en wordt overgeplaatst naar het Centrum voor vorming van de Smaldelen te Turijn. Op 29 september wordt hij toegewezen aan de Inspectie van de Vliegvelden.

Per koninklijk besluit van 17 mei 1919 wordt hij onderscheiden met de Militaire Orde van Savoie voor het geheel van de campagne 1915-1918.

Gezondheidsproblemen

Ruffo blijft in dienst bij de Inspectie van de vliegvelden tot 20 maart 1920, datum waarop hij weer wordt opgenomen in zijn oorspronkelijke Wapen en wordt toegewezen aan het 12de Regiment Jagers te Paard in Saluzzo.

Er volgt een kritische periode op fysisch vlak: hij lijdt aan verschillende kwalen waaronder anemie en uitputting, ziekten die naderhand zullen erkend worden als zijnde verbonden aan zijn staat van dienst. Hij gaat dan ook over naar het regime van ter beschikking stelling.

Op basis van het arrest van 20 juli 1920 wordt hij onderscheiden met de nationale Herdenkingsmedaille van de oorlog 1915-1918; op 18 oktober wordt hem de Medaille ter herdenking van de Eenheid van Italië toegekend en op 16 december 1920 ontvangt hij de intergeallieerde Medaille van de Overwinning.

Terugkeer naar het burgerleven

Op 6 januari 1923 herneemt Ruffo, op eigen aanvraag, dienst bij het Regiment “Koninklijke Cavalerie Piémont” om er zijn opleiding tot officier van het actief kader te voltooien. Tussen 4 februari en 22 december 1923 volgt hij de vervolmakingcursussen voor lagere officieren van het actief kader aan de Cavallerieschool van Pinerolo.

Van 9 januari tot 31 maart 1924 neemt hij deel aan de complementaire cursus voor cavalerie te velde in de school van Tor di Quinto

Op 26 juni 1925 gaat hij op eigen aanvraag over naar het kader genaamd “speciale hulp positie” (S.H.P.). Hij beëindigt zijn militaire loopbaan met de graad van Luitenant Kolonel in de reserve.

Op 18 juni 1926 keert Ruffo terug naar het burgerleven en zal zich hoofdzakelijk bezig houden met het beheer van het familiaal landbouwbedrijf.

Per decreet van 15 maart 1928 wordt Don Fulco Prins Ruffo di Calabria.

Op 6 april wordt hij senator benoemd. Gedurende gans zijn mandaat zal hij zijn parlementaire activiteit met bezadigdheid uitvoeren.

Op 23 augustus 1946 sterft deze grote held uit de militaire luchtvaart van Italië te Ronchi di Apuania (Carrara). Hij is amper 62 jaar oud.

In 1959, ter gelegenheid van het huwelijk van zijn dochter Paola met Prins Albert van Luik, dat door de publieke opinie met veel sympathie wordt gevolgd, wordt het heroïsch personage van de vader breed besproken in de Italiaanse pers. De voorbije evenementen worden herdacht en in eer hersteld, waarbij de meest ongewone en aantrekkelijke episodes uit zijn ongelooflijke en legendarisch leven als avonturier in de verf worden gezet.

III. Opvallende feiten

Dit hoofdstuk beschrijft de voornaamste zendingen uitgevoerd door Luitenant Ruffo di Calabria van mei 1917 tot het einde van het conflict. De weergave van deze oorlogsfeiten is hoofdzakelijk gesteund op het veldboek van betrokkene.

- Het gevecht dat Ruffo aangaat in de vallei van de Vipacco op 5 mei 1917 wordt afgerond met een vijfde overwinning. Op dezelfde dag, tijdens een tweede luchtgevecht, valt hij een Albatros aan op 5.000 m boven de Sagrado. De vijand daalt in de richting van Borgnano, keert dan terug naar zijn linies en wordt gedwongen om te landen. Aangezien de Oostenrijkse waarnemer het vuren heeft gestaakt kan men veronderstellen dat hij werd geraakt.
- 10 mei 1917: in de lucht boven Dolegna valt Ruffo een vijandelijk jachtvliegtuig aan dat een verkenningsvliegtuig bestookte. De salvo's van Ruffo dwingen het vijandelijk vliegtuig om te landen nabij Bigli. Het betreft zijn zesde overwinning.
- 11 mei 1917: er is een belangrijke bedrijvigheid in de vijandelijke linies. Gedurende ongeveer drie uur voert Ruffo een verkenningsvlucht uit in de zone van Villach. Hij brengt talrijke foto's terug alsook informatie aangaande de barakkenkampen en de loopgraafwerken in de valleien van de Drava en de Gail.
- Op 12 mei behaalt Ruffo boven San Marco zijn zevende overwinning. Hij beschrijft dit als volgt:
“Vertrokken voor een tweede patrouillevlucht, zie ik boven Vertoiba drie vijandelijke vliegtuigen, zeven of achthonderd meter hoger dan ik. Ik trek mij onmiddellijk terug in bevriend gebied om hoogte te winnen en de indruk te geven dat ik vlucht.

Zodra ik de hoogte van de drie vijanden heb bereikt merk ik dat twee van hen zich klaar maken om een tweemotorige Caudron aan te vallen die zich tussen Podgora en Gorizia bevindt. Terwijl deze ons verkenningsvliegtuig in de tang nemen neem ik ongemerkt positie achter een van hen en open het vuur met mijn wapen. Deze waarop ik schoot begint te duiken, de andere vlucht en terwijl ik het dalend toestel in duikvlucht achtervolg, zet het derde vijandelijk vliegtuig dat op zijn hoogte gebleven was de achtervolging in. Hij probeert mij te raken met salvo's uit zijn voorste machinegeweer, maar tevergeefs. Het vliegtuig dat ik heb geraakt stort neer nabij San Marco “.

- 13 mei 1917: meerdere patrouillevluchten tijdens de voormiddag. Boven Canale valt Ruffo een Albatros aan op 3800 m. Na een honderdtal schoten ziet hij hem neerstorten nabij Bainsizza. Het gaat om het achtste neergehaald vliegtuig.

14 mei 1917: Ruffo valt twee vijandelijke vliegtuigen aan. Tijdens zijn eerste gevecht merkt hij een vliegtuig op boven Hudi Log en Konstanjevica dat op 1000 m hoogte vliegt. Hij valt het aan met 150 schoten uit zijn mitrailleur. De vijand verweert zich met enkele schoten, duikt naar zijn linies en verdwijnt in de wolken.

Tijdens het tweede treffen valt Ruffo boven Plava een Albatros aan op dewelke hij 60 kogels afvuurt. Maar zijn wapen weigert en de vijand slaagt erin om naar zijn linies te vluchten. Na enkele minuten wordt hij trillingen aan de motor gewaar en ziet hij vonken binnen zijn toestel. Hij schakelt het contact uit en landt te Bolzano waar hij vaststelt dat zijn schroef werd geraakt door lichtspoorruitie en dat de naaf bijna verkoold was.

- 15 mei 1917: de vijandelijke activiteit daalt. Vertrokken uit Bolzano rond 19.10 u, valt Ruffo een Albatros aan op ongeveer 3000 m boven Bigliana. Na enkele schoten weigert het wapen. Na het vuur te hebben beantwoord en de Spad van Ruffo te hebben geraakt met twee projectielen in de rechter bovenste en onderste vleugels, duikt de vijand naar zijn linies.
- Op 16 mei 1917 ontvangt Luitenant Ruffo di Calabria voor zijn acht overwinningen een telegram met de officiële gelukwensen van het Ministerie van Oorlog. De dag daarna ontvangt hij om dezelfde reden een analoge erkenning van de Algemene Directie van de Militaire Luchtvaart.
- Op 18 mei 1917 voert Ruffo vier verkenningsvluchten uit. Om 18.45 u merkt hij vijandelijke vliegtuigen op boven de linies en op lage hoogte. Hij valt er een van aan boven San Andrea di Gorizia; de vijand beantwoordt het vuur en verwijdert zich. Enkele minuten later valt hij een tweede Albatros aan, praktisch op dezelfde hoogte als de eerste. Zijn wapen weigert alweer en de vijand ontsnapt naar Biglia.
- Op 20 mei 1917 levert Ruffo twee gevechten. Zijn rapport luidt als volgt: *“Tijdens een patrouillevlucht val ik boven Zagora een Albatros aan. Na enkele schoten weigert mijn wapen en wanneer ik het probeer te herladen vuurt de vijand terwijl hij zich een weinig binnen zijn linies verwijdert. Wanneer ik terug tot de aanval overga, merk ik een Spad op dicht bij de vijand. Plots duikt het vliegtuig naar de grond, van dichtbij gevolgd door ons jachtvliegtuig. Ik heb duidelijk de Albatros zien neerstorten op de grond.*

Enkele ogenblikken later vliegt een ander vijandelijk vliegtuig in de richting van Plava. Al naderend val ik het eerst aan in de flank, dan langs achter, maar ook deze keer weigert mijn wapen en tegelijkertijd wordt mijn vliegtuig meermaals getroffen. Ik veronderstel te zijn aangevallen door een derde vliegtuig dat ik evenwel niet heb gezien. Mijn benzinetank werd geraakt en onmiddellijk daalde

ook de oliedruk. Ik heb niettemin het vliegveld van Medeol kunnen bereiken. Op de grond heb ik vastgesteld dat de kogel mijn brandstoftank, de carburator en de vleugels doorboorde. Het is niet te geloven dat een vliegtuig dat achteraf "buiten gebruik" werd verklaard nog kon terugkeren naar de basis ".

- Op 23 mei 1917 schrijft Ruffo: *"Tijdens de escorte van de Caproni die wij vandaag uitvoerden heb ik tot drie maal toe vijandelijke bommenwerpers aangevallen. Ik heb eveneens vliegtuigen aangevallen die onze linies binnendrongen. Mijn machinegeweer liep drie maal vast. De reden: een te korte slagpin".*
- Op 25 mei 1917 gaat de vijandelijke activiteit door. Boven Monte Santo valt Ruffo een Albatros aan met 60 mitrailleurschoten en verplicht het vijandelijk vliegtuig te vluchten.
Op 1300 m boven Vallone valt hij om 18.50 u twee Albatros aan die zich naar hun linies begeven. Deze worden echter niet geraakt. Om 19.45 merkt hij rond Monfalcone drie toestellen op die bommen uitgooien; hij valt er een aan maar zijn wapen weigert en hij wordt gedwongen zich terug te trekken.
- Op 26 mei 1917 behaalt Ruffo zijn negende overwinning. Hij haalt een Albatros neer op lage hoogte tussen Monte Santo en Sabotino. Na een honderdtal schoten stort het vliegtuig neer nabij Britof, ten Noorden van Gorizia. Ruffo beschrijft deze nieuwe heroïsche episode als volgt: *"Na een donkere rookpluim te hebben achtergelaten stort het vliegtuig neer. Onmiddellijk stijgen uit de wrakstukken een rookzuil en een indrukwekkende steekvlam op ".*

Luitenant Ruffo di Calabria ontvangt zijn tweede Zilveren Medaille voor de belangrijke operaties gevoerd tussen 5 en 26 mei boven de Neder en de Midden Isonzo.

Betreffende de zending van 30 mei verhaalt Ruffo het volgende: *"Ik werd ernstig geraakt door de vijand. Ik bevind mij boven Zagora wanneer ik in de verte drie vijandelijke vliegtuigen opmerk die zich naar de Vallone begeven. Rond 10 u val ik er een aan dat van Vallone naar Gorizia vliegt. Na twee salvo's uit mijn achterste machinegeweer verijdert de vijand zich in lichte duikvlucht. Enige ogenblikken later merk ik de twee andere toestellen terug op die boven de Vallone gebleven zijn en ik val er een aan tussen Savogna en Merna. Na mijn eerste salvo is de tegenstander hevig gedoken. Tot twee maal toe probeerde hij zich te herstellen, maar mijn salvo's beletten hem dat. Na mijn derde salvo heeft hij zich in wijde bochten gegooid, in steile stijgvluchten, in wendingen en in verticale duikvluchten. Ik ben hem constant gevolgd en kreeg de indruk dat hij van het ene op het andere ogenblik de controle over zijn toestel zou verliezen. Terwijl ik hem gade sloeg kreeg ik een mitrailleursalvo in de rug. Ik was zelf het doelwit van een vijandelijk vliegtuig geworden. Ik heb onmiddellijk de vlucht genomen want ik bevond mij boven vijandelijke posities. Ik heb onze linies gekruist op 300 m en verloor aldus de tegenstrever die ik denk te hebben geraakt uit het zicht.*

Wat er ook van zij, de drie Oostenrijkse vliegtuigen die boven de Vallone waren gekomen zijn onmiddellijk gevlucht en een ervan werd ernstig geraakt.

Teruggekeerd op het vliegveld stelde ik vast dat een explosieve kogel mijn linker rolroer ernstig had beschadigd, de brugligger van de vleugel had doorboord, vleugelribben had gebroken alsook de voorste brugligger van het rolroer, om aldus een groot gat te slaan in het plaatijzer".

Tijdens de maand juni 1917 zal Luitenant Ruffo di Calabria zich alweer op zijn best tonen.

- 5 juni 1917: jacht- en patrouillevluchten. Om 20.40 u valt Ruffo boven Sabotino een Albatros aan met twee mitrailleursalvo's; de vijand wordt gedwongen zich naar de eigen linies terug te trekken. Om 20.50 valt hij een tweede Albatros aan die zich met hevig vuur verzet. Hij dwingt deze eveneens om de eigen linies te verwoegen.
- Op 19 juni 1917 bevindt Ruffo zich in de zone van Asiago: *“ Terwijl ik mij op dat ogenblik boven de Val d'Assa bevindt, merk ik een Albatros op die jacht maakt op een van onze toestellen. Eens ik hem ben genaderd, achter ons vliegtuig, open ik het vuur op de vijand die onmiddellijk duikt en zich op zeer lage hoogte terugtrekt naar zijn linies. Na een tijdje de Albatros te hebben achtervolgd, terwijl ik hem een paar salvo's toestuurde, vervoeg ik het bevriend vliegtuig dat zo zijn verkenningsopdracht kan verder zetten. Het tweede gevecht vindt eveneens plaats boven de Val d'Assa. Ik bevind mij op ongeveer 4.000 m en merk een Caproni op die terugkeert van een bombardementsvlucht. Hij wordt in de verte gevolgd door een vliegtuig dat volledig in het groen is en zonder kruis. Eerst denk ik dat het om een tweede Italiaans vliegtuig gaat, maar aangezien ik twijfel kom ik nader. Het verdacht toestel is in feite een oude Oostenrijkse Albatros. Het is pas op enkele meters afstand dat ik op de bovenste vleugels twee kruisen zie. Het eerder trage vliegtuig poogde gedurende enige minuten om de Caproni te naderen die zachtjes daalde naar onze linies. Enige seconden later zou de vijand ons vliegtuig hebben ingehaald. Door mijn salvo draait hij weg en de waarnemer opent het vuur met zijn mitrailleur. Wij hebben elk om beurt verschillende salvo's uitgewisseld, dan is het vliegtuig in de richting van Levico gedoken. Ik heb het nog rustig kunnen onder vuur nemen. Op zeker ogenblik heb ik – zoals ik bij andere gelegenheden meemaakte – een dichte en aanhoudende rook uit het vliegtuig zien komen. Denkend dat er vuur aan boord was heb ik het vuren gestaakt. Ik heb het vliegtuig niet zien vuren noch neerstorten want in zijn duik werd hij door de wolken aan het zicht onttrokken “.*
- Op 24 juni 1917 valt Ruffo meerdere vijandelijke toestellen aan maar weigeringen van zijn wapen beletten hem om ze neer te halen: *“ Drie weigeringen van mijn mitrailleur hebben mij tijd doen verliezen in mijn achtervolgingen. Noch het eerste toestel, dat zeker ernstig werd geraakt, noch het tweede zijn erin geslaagd om zich, zij het enkele minuten, boven ons grondgebied te handhaven en hebben resoluut voor de vlucht gekozen “.*
- Op 26 juni 1917 slaagt Ruffo er opnieuw in om de verkenningsopdrachten van drie vijandelijke vliegtuigen te verstoren, maar door het vastlopen van zijn wapen wordt hij belet om “het werk af te maken”: *“ Het was een nogal lang gevecht tijdens hetwelk mijn wapen tot drie maal toe weigerde. Ik denk het tweede vliegtuig dat ik aanviel ernstig te hebben geraakt. Geen van de drie heeft tijd gehad om zijn verkenning uit te voeren. Tijdens mijn laatste gevecht was mijn wijsvinger danig verstijfd door de koude dat ik hem niet meer kon gebruiken “.*

Met elf overwinningen op zijn actief op het einde van de maand juni zal de daaropvolgende maand een andere “glorierijke periode” inluiden voor Luitenant Ruffo di Calabria. Hij zal voortaan kunnen strijden aan boord van een nieuwe Spad-VII, een vliegtuig dat rechtstreeks uit Frankrijk is ingevoerd en dat beschouwd wordt als het beste jachtvliegtuig van de geallieerden.

- Op 7 juli merkt Ruffo Baracca op die boven Monfalcone-Gorizia in gevecht is verwickeld met een vijandelijke Albatros. Ruffo draagt bij aan het gevecht en aan het neerstorten van de tegenstrever in de omgeving van Castagnevizza.
- Op 14 juli 1917, nog altijd te Castagnevizza wordt de twaalfde overwinning van Ruffo als volgt beschreven in zijn vluchtverslag: *“ Vertrokken in vlucht om 8.24 u in het gezelschap van Costantini, val ik een vijandige Albatros verkenningstweezitter aan boven Comen. Geraakt door mijn eerste mitrailleurkogels op minder dan 50 m afgevuurd, stort de tegenstrever brandend neer op de daken van een dorp nabij Comen. Rond 3.000 m hoogte maakt een van de twee bemanningsleden zich tijdens de val los van de Albatros ”*.
- Op 16 juli 1917 begeleiden Majoor Piccio en de Luitenanten Ruffo en Di Rudini zonder moeilijkheden een groep Caproni tijdens een bombardement van Sari Laova.
- Op 17 juli behaalt Ruffo tijdens een patrouillevlucht een dertiende overwinning. Het rapport door Ruffo opgesteld luidt als volgt: *“ Boven Castelmonte val ik een vijandelijk vliegtuig van het type Albatros eenzitter aan. Ik denk dat het om een jachtvliegtuig gaat. Het gevecht vindt plaats op 3.500 m. Wij bevinden ons tegenover elkaar op ongeveer tweehonderd meter. De tegenstrever vuurt salvo's op mij af, maar ik verkies niet te antwoorden. Wanneer we ons daarentegen naast elkaar bevinden, slaag ik erin, dank zij een snelle wending naar rechts, mij achter de Albatros te plaatsen en het vuur te openen op minder dan 50 m . Geraakt door mijn salvo van ongeveer 30 schoten is het vliegtuig, volledig aan zichzelf overgelaten, gaan duiken. Het is neergestort in de omgeving van Log op de linkeroever van de Isonzo “*.
- Op 20 juli 1917 vinden, tijdens een van de dapperste heldendaden uit de Italiaanse luchtvaartgeschiedenis, twee andere luchtgevechten plaats boven Nova Vas-Oppachiasella.
Ruffo di Calabria merkt een formatie op van vijf vijandelijke vliegtuigen. Om het even wie zou zeker de vlucht hebben genomen, maar hij behoort niet tot diegenen en besluit om het gevecht aan te gaan. In een sobere zuivere en nederige stijl beschrijft hij in zijn rapport het gevecht als volgt : *“ Vertrokken van het vliegveld van Bolzano, waar ik de avond te voren was geland door motorpech, zie ik, geholpen door waarnemers op de grond, een groep van vijf vijandelijke vliegtuigen praktisch boven de Vallone die zich binnen onze linies begeven. Onder hen twee jachtvliegtuigen en drie verkenningstoestellen. Een weinig hoger dan 3000 m val ik eerst een jachtvliegtuig en een verkenningsvliegtuig aan die zich een beetje hoger dan ik bevinden en die zich verwijderen na mijn vuur te hebben beantwoord. Ik val onmiddellijk een tweede jachtvliegtuig aan dat een verkenningsvliegtuig begeleidt. Na een kort gevecht duikt het jachtvliegtuig, wat mij de indruk geeft te zijn geraakt. Het verkenningsvliegtuig kreeg een kort salvo (waarschijnlijk vanaf minder dan 30 m) en stortte brandend neer in de omstreken van Oppachiasella. De overige vliegtuigen namen de vlucht.
Gedurende gans het gevecht zag ik geen enkel ander Italiaans toestel “*.

Het gevecht van 20 juli 1917 brengt het aantal erkende overwinningen op vijftien.

Het episch gevecht werd door de toenmalige pers breed uitgesmeerd en deed de beslissing rijpen om de Gouden Medaille voor Militaire Verdienste toe te kennen. Deze medaille zou dan eveneens de acties gevoerd tijdens de voorafgaande dagen, namelijk op 14 en 17 juli 1917 belonen. Het voorstel tot toekenning, opgesteld door het

Commando van het 91ste Smaldeel van de 10de Groep Vliegtuigen, is gericht aan het Commando van het 3de Leger van de Hertog van Aoste en gedateerd op 31 juli 1917.

Op 1 augustus 1917 wordt Ruffo ter verzorging opgenomen in het hospitaal van Napels. Twee maanden later, hetzij op 5 oktober, herneemt hij de dienst.

Op 13 augustus 1917 wordt Ruffo di Calabria, die meermaals is gedecoreerd en inmiddels door het brede publiek bekend is als de onoverwinnelijke “luchtridder”, bevorderd tot kapitein.

De luchtactiviteit herneemt in alle hevigheid, in het bijzonder tijdens de cruciale fase van terugtrekking uit Caporetto.

Op 25 oktober 1917 voert Kapitein Ruffo drie oorlogszendingen uit waarvan de gebeurtenissen zoals gewoonlijk zonder verfraaiingen in zijn rapport staan genoteerd:

- 1ste vlucht: “ *Vertrokken voor een jachtvlucht om 7.50 u, viel ik een vijandelijk verkenningsvliegtuig aan boven Lom di Tolmino. De vijand die gewaar werd van mijn aanwezigheid begint, voordat ik mij gunstig kan positioneren, met een merkwaardige behendigheid in alle richtingen te manoeuvreren. Niettemin verzaakt hij na drie van mijn salvo's aan het gevecht en duikt naar zijn gebied. Op mijn vierde salvo daalt hij in spiraalvlucht en neemt de richting van Canale. Op 2.000 m verandert de duik van het vliegtuig in een val. Het vliegtuig is onbestuurbaar geworden. Tijdens een bocht uitgevoerd op iets meer dan 1000 m verloor ik het uit zicht. Gezien het hevige vijandelijk luchtafweer en de geringe hoogte waarop ik mij bevindt ben ik sterk de mening toegedaan het te hebben neergehaald. Ik ben teruggekeerd op de basis om 8.47 u*”.
- 2de vlucht: “ *Vertrokken om 10.40 u voor een jachtvlucht in het gezelschap van Luitenant Costantini, val ik om 12.20 u een vijandelijk verkenningsvliegtuig aan op 3700 m. Na te zijn geraakt door enkele salvo's vat het vijandelijk vliegtuig vuur en ontploft. Gedurende dit gevecht bleef Luitenant Costantini, zoals voorafgaand afgesproken, aan mijn zijde. Ik ben op de basis teruggekeerd om 12.43 u.*”
- 3de vlucht: “ *Opnieuw vertrokken voor een jachtvlucht om 14.05 u val ik om 14.30 u een vijandelijk verkenningsvliegtuig aan dat na te zijn geraakt door enkele van mijn salvo's vuur vat. Ten prooi aan de vlammen ontploft het. Hoger dan mij bevinden zich drie vijandelijke vliegtuigen die me van ver onder vuur nemen vooraleer zich te verwijderen. Ik ben terug op het vliegveld om 14.53 u*”.

Het aantal goedgekeurde overwinningen voor de rangschikking van de azen wordt aldus op achttien gebracht.

Na de terugtrekking uit Caporetto op 10 november wordt het 91ste Smaldeel van Baracca overgebracht naar de basis van Padua, op het wapenplein van Brusegana. Het vervoegt er de drie smaldelen Caproni van de XI^{de} Groep van het 3de Leger alsook de twee jachtafdelingen belast met de verdediging van de stad. Ruffo di Calabria en zijn vrienden zullen er de droevige dagen van de terugtrekking beleven.

Op 23 december 1917 vertrekt Ruffo vergezeld van Baracca en van Majoor Piccio naar Turijn om er in de werkplaatsen en op de vliegvelden van Piemonte en Lombardije testvluchten uit te voeren. Hij zal er blijven tot op 24 januari 1918.

1918

Het jaar van de overwinning is zeer belangrijk voor het luchtwapen; zijn kwalitatieve en kwantitatieve versterking zal toelaten om de oorlog meer doeltreffend verder te zetten. Tijdens de eerste maanden van 1918 wordt de luchtactiviteit beperkt door de slechte weersomstandigheden, door de veelvuldige bombardementen die de vliegvelden teisteren en door alle samenhangende aanpassingen die nodig zijn voor de heropbouw van de eenheden en kenmerkend zijn voor de structuren van de nieuwe organisatie van het Italiaans leger.

Op 6 februari 1918 zijn Albert de 1ste, Koning der Belgen en zijn echtgenote, Koningin Elisabeth, op bezoek in Italië. Koning Victor Emmanuel III en Koningin Elena begeven zich naar het station van Battaglia (Padua) om hun gasten te ontvagen. Tijdens de namiddag van dezelfde dag begeven de twee Koninklijke families zich naar het vliegveld van Padua om er de troepen te schouwen met het oog op het uitreiken van de eretekens. Bij deze gelegenheid wordt Koning Albert uitgenodigd over te gaan tot het uitreiken van de eretekens aan de officieren die zich op het slagveld hebben onderscheiden. Kapitein Fulco Ruffo di Calabria wordt onderscheiden met de Medaille van Ridder in de Leopoldsorde. Het is een ceremonie die doordrongen is van emotie en van wederzijdse waardering van twee volkeren die strijden voor hetzelfde doel. 's Anderendaags reist de Belgische Koninklijke familie af naar het Prinsdom Monaco.

De bombardementen op Padua en op zijn vliegveld worden in alle hevigheid verder gezet. De loodsers worden getroffen en tijdens één enkele nacht worden niet minder dan dertien Spad vliegtuigen van het 91ste Smaldeel vernietigd of beschadigd door de vijandelijke invallen. Commandant Baracca is neergeslagen; in een brief aan zijn moeder schrijft hij over de aanval van 20 februari: “ ... *de villa waarin ik met de officieren (meer in het bijzonder Ruffo di Calabria) verbleef trilde van boven tot onder. Na de eerste aanval ben ik naar het vliegveld gelopen en heb twee vliegtuigen uit de brand kunnen redden* “.

Op 10 maart 1918 vertrekt Kapitein Ruffo di Calabria met verlof; hij is op 6 april terug op de basis.

Enkele dagen later wordt het 91ste Smaldeel, nog steeds onder bevel van Francesco Baracca, overgeplaatst naar het vliegveld van Quinto di Treviso ten noorden van Venetië.

Op 20 mei 1918 voert Ruffo met Sergeant D'Urso een zending uit boven Montello. Zij merken een formatie op van negen vliegtuigen op grote hoogte. Ruffo valt een van de toestellen aan dat wat van de groep is losgeraakt. Hij achtervolgt het, maar zijn wapen weigert herhaaldelijk. In zijn zendingsverslag zal zijn vleugelman niettemin verklaren dat hij het Oostenrijks vliegtuig heeft zien neervallen. Op dezelfde tijd meldt een bericht van de IX^{de} Luchtvaartgroep en een ander van de 2de Groepering Luchtafweerbatterijen dat op het ogenblik van de vlucht enkele waarnemers een vijandelijk vliegtuig hebben zien neerstorten nabij Susegana. Dit zal de voorlaatste van zijn twintig erkende overwinningen worden.

Op 1 juni 1918 neemt Ruffo deel aan de begeleiding van een formatie Caproni belast met het bombarderen van de zone van Belluno en van zijn vliegveld. Op 7 juni vindt een identieke zending plaats tegen het vliegveld van Godega en op 9 juni tegen Pramaggiore.

Kapitein Ruffo di Calabria behaalt zijn twintigste en laatste overwinning op de dag van de zonnestilstand (15 juni) boven Grave di Papadopoli, ten Oosten van Negrisia. Hij is in vlucht vergezeld van D'Urso. Kort na het treffen "tuimelt" de Albatros die ze hebben aangevallen en stort neer, de romp aan diggelen.

Op 17 juni is Ruffo op een offensieve zending met Baracca, Novelli, Ranza, Magistrini en D'Urso boven San Dona di Piave. Zij vuren intensief op de vijandelijke batterijen en manschappen. De vliegtuigen keren zwaar beschadigd door het vuur van de luchtafweer terug.

19 Juni 1918, zwarte dag voor de Italiaanse luchtvaart. Tijdens een nieuwe aanval op de vijandelijke stellingen vindt Baracca de dood nabij Nervesa. Dezelfde dag zal Ruffo di Calabria gedurende nagenoeg vier uren een "offensieve patrouille" uitvoeren tegen de vijandelijke troepen van de Montello. Het is zijn manier van wraak nemen voor zijn vriend.

De volgende dag neemt Kapitein Fulco Ruffo di Calabria, op besluit van het Oppercommando, het bevel over van het 91ste Smaldeel.

De erfenis die Majoor Baracca nalaat is immens. Ruffo zal, steeds met dezelfde dapperheid, tot aan de overwinning, de meesterlijke lijn aanhouden getrokken door de commandant met het steigerend paard. Hij zal tot aan de zege bij Vittorio Veneto niet ophouden het voorbeeld te tonen.

Op 24 juni 1918 ontvangt hij van het Luchtcommando van het 3de Leger een vermelding op de dagorde voor zijn smaldeel: *"Het huidig Commando drukt zijn grootste waardering uit voor de bijdrage geleverd door de vliegeniers van uw smaldeel tijdens de aan gang zijnde acties en ook om verkenningsopdrachten te hebben uitgevoerd die zeer nuttig zijn gebleken voor het bepalen van de positie van de tegenstander"*.

5 Juli 1918: een andere vermelding voor de bewezen diensten van het smaldeel, op de dagorde van het Commando van de Luchtvaart en ter attentie van het Oppercommando.

Op voorstel van het Oppercommando beveelt zijne Majesteit Koning Victor-Emmanuel op 11 juli 1918 dat het smaldeel voortaan "91ste Smaldeel Vliegtuigen Baracca" zal genoemd worden. Dit ten uitzonderlijke eer aan een groot gesneuvelde piloot die er sinds zijn ontstaan de bevelhebber van was en voor hetwelk hij een voorbeeld was van verdienste en hoge militaire kwaliteiten.

Wanneer hij het document ter handtekening voorlegt aan Generaal Bongiovanni, dringt het Opperbevel aan dat: *"Deze Koninklijke onderscheiding door het volledig Militair Luchtvaartkorps zou onthaald worden als een beloning van het hoogste belang en als een te koesteren aanbeveling voor de verbeterde verdediging van het luchtruim van de natie"*.

Maar wij bereiken stilaan de laatste oorlogsfeiten.

Op 29 oktober 1918 voert Ruffo di Calabria tijdens het eindoffensief beschietingen uit op de weg Conegliano – Vittorio Veneto en werpt er ook brandgranaten af. Geraakt aan de brandstoftank wordt Ruffo gedwongen om een noodlanding te maken nabij Marano, waar zich nog vijandelijke troepen bevinden. Hij slaagt er evenwel in om aan gevangenschap te ontkomen en om de bevriende linies te verwoegen, namelijk de Engelse troepen...

's Anderendaags vliegt hij naar Pordenone en Casara, in achtervolging van vluchtende troepen en konvooien. Op 1 november 1918 neemt hij vijandelijke eenheden onder vuur die afgezonderd zijn nabij Latisana en de dag nadien voert hij zijn laatste oorlogsvlucht uit...een verkenning boven de bruggen van de Tagliamento, met landing te La Comina waar hij na een uur terug opstijgt.

Officieel beëindigt Ruffo di Calabria het conflict met 109 gevechtsvluchten op zijn actief.

IV. Getuigenissen en vermeldingen

De wrede wet van de oorlog

Op 23 augustus 1916 haalt Ruffo di Calabria zijn eerste vliegtuig neer. Op 16 september draagt hij daadwerkelijk bij tot de vernietiging van een tweede toestel. Het relaas van dit gevecht verscheen in een van de zeldzame luchtvaarttijdschriften van toen.

“ Op 16 september 1916 overvliegt een Oostenrijkse Löhner voor het bijsturen van de artillerie de streek tussen Monte Stol en Monte Starieski. Op hetzelfde ogenblik vliegen twee van onze jagers ook in deze zone. Het gaat om Francesco Baracca en Fulco Ruffo di Calabria. Onze vliegeniers gaan het gevecht aan. Er worden verschillende salvo's uitgewisseld. Het Oostenrijks vliegtuig verdedigt zich meesterlijk. Een derde Nieuport, gevlogen door Olivari vervoegt het gevecht, maar zijn hulp is niet meer nodig. Ruffo heeft een salvo gevuld dat de piloot dodelijk heeft geraakt.

Aan zichzelf overgelaten valt de Löhner uit de lucht. De waarnemer probeert de controle over het vliegtuig te herwinnen. Hij doet een wanhopige poging om zich meester te maken van de stuurknuppel en slaagt er uiteindelijk in om het vliegtuig een ogenblik te stabiliseren. Hij bevindt zich op 800 m met de drie Nieuport die rond hem wentelen, klaar om te vuren. Maar het Oostenrijks toestel hervalt in tolvlucht en stort te pletter halverwege de Monte Stol. De waarnemer wordt uit de verbrande resten van het toestel gered. Hij is zwaar gekwetst en vindt in het hospitaal nog de kracht om zijn tragisch verhaal te vertellen.

Zodra zij geland zijn – zo besluit de auteur van het artikel – begeven Baracca, Ruffo en Olivari zich zonder dralen naar de plaats waar het vliegtuig neerviel. Zij bereiken de plek op het ogenblik waarop de verplegers het lichaam van de onfortuinlijke piloot op een draagbaar wegdragen en een dokter de eerste zorgen toedient aan de waarnemer.

- *“ Is er hoop? “ vraagt Baracca.*
- *“ Ja, indien wij hem snel naar het hospitaal kunnen overbrengen, kunnen wij hem misschien redden “.*
- *-“ Arme stakkers – zegt Baracca – maar het is oorlog “.*

De wrede wet van de oorlog heeft een van de acteurs van dit gevecht weggemaaid. Later zal diezelfde wet twee van de deelnemers aan ditzelfde gevecht niet sparen: Luigi Olivari, de aas met twaalf overwinningen zal in gevecht sneuvelen op 13 oktober 1917 en Francesco Baracca zal sneuvelen op 18 juni 1918 zoals reeds werd vermeld.

Gevolgvend aan de ridderlijke gewoontes van de eerste oorlogsjaren is Baracca zijn slachtoffer komen groeten. Wij zien hem hier voor de Aviatik die hij heeft vernietigd.

Udine, 11 februari 1917: een ridderlijk gevecht

Het verhaal van Graaf Luitenant Wilhelm Siemienski, Oostenrijks vliegenier...

“ Op 11 februari 1917 kregen wij het bevel om Udine te overvliegen om er militaire doelen te fotograferen en om het spoorwegennet te bestuderen. Door de rapporten van mijn vrienden weet ik dat de Italiaanse luchtbedrijvigheid zeer intens is. Het weer is prachtig. Ik geef er mij rekenschap van dat onze opdracht niet zo gemakkelijk zal zijn, te meer daar wij het Italiaans Commando Supremo moeten overvliegen en dat hun luchtverdediging goed is georganiseerd.

Ik heb nooit belang gehecht aan voorgevoelens: ik ben mij goed bewust van de risico's die wij lopen. Om ons te verdedigen beschikken wij over twee mitrailleurs, een voor mij en een voor mijn piloot, over een Mauser pistool en over vuurpijlen in geval we 's nachts moeten terugkeren.

Wij zijn 's middags opgestegen en langzaam tot 3500 m geklommen. Eens op deze hoogte gekomen vraag ik aan de piloot om de vallei van de Wippach te volgen tot de Isona rivier. Plots zie ik een vliegtuig opduiken. Ik ben niet in staat om zijn identiteit te herkennen. Ik wacht tot het nadert. Het gaat wel degelijk over een vijandelijk toestel. De Italiaan blijft op afstand. Toch vuur ik een paar salvo's in zijn richting. Hij verwijdert zich en verdwijnt.

Wij naderen Udine. Het luchtafweergeschut wordt steeds heviger. De “shrapnel” ontploffen rondom ons en laten kleine witte wolkjes na in de lucht. Eindelijk bevinden wij ons boven de stad. De zichtbaarheid is uitstekend. Ik onderscheid duidelijk de straten, de pleinen, het station en zelfs de rijdende treinen. Ik begin foto's te maken terwijl ik mij verwonder dat niemand mij dat belet. Ik observeer en neem in het bijzonder nota van de treinbewegingen. Ik ben nauwelijks klaar wanneer ik plots lager dan ons, een klein Italiaans toestel van het type Nieuport opmerk. Het heeft ons gezien

en klimt in onze richting. Ik geef teken aan de piloot om koers te zetten naar Carmone in de hoop de verkenningsopdracht boven deze stad te kunnen voortzetten. IJdele hoop! Niet alleen haalt de Italiaan ons in, maar daarenboven wordt hij verwoegd door drie andere toestellen... (Baracca en Ruffo di Calabria maken deel uit van de formatie). Onmogelijk om te vluchten. De een na de andere komt met grote snelheid van achteren aan en vuurt salvo's af vooraleer onder de vleugels te verdwijnen. Ik onderscheid duidelijk de vliegeniers en hun gebaren. Wij verdedigen ons zo goed we kunnen. De vliegtuigen vliegen voorbij in een oorverdovend lawaai welk nog wordt versterkt door dit van de mitrailleurs en door het zo ontmoedigend geluid van de inslagen op ons toestel.

Het is geen gewaarwording van angst die ik ervaar. Het is nog erger. Ik wacht op de kogel die voor mij bestemd is. Mijn mitrailleur houdt op: ik ben zonder munitie gevallen. Ik neem mijn Mauser pistool en schiet de vijf kogels die mij resten. Ik ben ontwapend! Al mijn hoop rust op de mitrailleur van mijn piloot. Ik kniel neer en begeleid al zijn bewegingen om te pogen uit deze helse dans te ontsnappen. Niets baat. Plots ruik ik een sterke benzinegeur. De brandstoftank is geraakt. Op hetzelfde ogenblik kwetst een kogel mijn piloot aan het aangezicht. Hij bloedt hevig. Ik probeer hem te helpen maar hij wordt geraakt door twee andere kogels. Met de linkerhand probeer ik het vliegtuig in de lucht te houden. Het gevecht gaat verder en het vuur van de Italianen neemt niet af. Uiteindelijk ben ik aan de beurt. Een eerste kogel raakt mijn enkel. Ik ben verwonderd om buiten de schok en het warme bloed geen pijn te voelen. En tweede kogel raakt mijn arm. Wanneer ik mij rekenschap geef dat we neervallen en dat alles verloren is, kwetst een derde kogel mij ernstig aan de borst.

Niettemin rest mij de kracht om de fototoestellen en de magazijnen overboord te gooien zodat deze niet in handen van de vijand zouden vallen.

Van de rest herinner ik mij niet veel meer. Vooraleer de grond te raken heeft onze Albatros blijkbaar een boom geraakt voordat hij in een hels lawaai is neergestort. Ik ben wakker geworden met het aangezicht naar de grond. Alhoewel de wonden mij pijn doen draai ik mij om en zie drie Italiaanse toestellen die boven ons cirkelen. Ik voel het einde naderen maar ben niet meer bang voor de dood wat mij trouwens verwondert. Een enorme droefheid overweldigt mij. Ik herinner mij de beste ogenblikken uit mijn bestaan. Twee gedachten kwellen mij: de eerste is dat ik zal sterven zonder mijn moeder te zien en dat zij zelfs niet zal weten waar ik begraven ben; de tweede is de schaamte om te worden gevangengenomen door de vijand “.

Hier eindigt het verhaal van Graaf Luitenant Wilhelm Siemienski.

Het vervolg van dit gevecht wordt ons in een brief verschenen in 1975 in “Litteraire Tijdingen” verhaald door Thadée Plaer-Zybeck.

“ Na de val van het toestel te hebben meegemaakt verlaat Ruffo di Calabria de formatie en landt naast de wrakstukken van de Albatros. Hij snelt de bemanning te hulp. Graaf Siemienski is nog in leven. Ruffo vraagt waarmee hij hem van dienst kan zijn. De Oostenrijker antwoordt dat het zijn vurigste wens is dat zijn moeder ten spoedigste zou worden ingelicht dat hij nog leeft.

In het hospitaal aangekomen schrijft Siemienski enkele woorden voor zijn moeder. De volgende dag zal Ruffo di Calabria met de brief in een grote rode sjaal gewikkeld zich binnen vijandelijk gebied wagen om zijn bericht boven het kasteel van Chorostkow in Oostenrijks Galicië uit te werpen. Dank zij dit ongelooflijk initiatief zou Gravin Siemienski nauwelijks een dag na het neerhalen van het vliegtuig van haar zoon

ingelicht geweest zijn dat hij heelhuids was “.

Graaf Siemienski overleefde dus zijn verwondingen. De Italiaanse chirurgen zijn erin geslaagd om hem te redden. Vier maanden later zal hij worden uitgewisseld tegen een Italiaanse vliegenier. Ter herinnering aan dit gevecht dat hem bijna het leven kostte zal Siemienski als aandenken een deel van de schroef van zijn vliegtuig krijgen met als opschrift: “Il Capitano Baracca ed il Tenente Ruffo di Calabria al valoroso Tenente Siemienski”, een ridderlijk gebaar van zijn overwinnaars...

Dit oorlogsfeit wordt in 1996 aangehaald in een schrijven van Guillaume Siemienski, achterneef van Graaf Wilhelm Siemienski, gericht aan Hare Majesteit Koningin Paola.

Corona di morte

Het eerste deel van dit verhaal komt uit het velddagboek van betrokkene. Het tweede, zonder enige twijfel betrouwbaar, komt uit andere niet gekende bronnen.

“ Het was in 1917 en ons jachtstaldeel was in San Catarina nabij Udine gelegerd. Op een morgen vraagt mijn kapitein mij plots (ik denk dat Francesco Baracca nog geen majoor was en ik simpele luitenant): “ Wil je met mij vliegen? “. “ Altijd met plezier “ antwoord ik.

En het was voor ons inderdaad altijd een genot om in de lucht te zijn, vooral wanneer wij vrij konden jagen, dit wil zeggen, terwijl we het onmetelijke luchtruim konden doorkruisen, zonder verplichte route, zonder bijzondere zending en vooral zonder de verplichting om een of anderen arme kwetsbare Caproni zonder verdediging te moeten begeleiden die zich in vijandelijk gebied moest begeven.

Voortaan hadden de enkele mannen die op het vliegveld van San Caterina verbleven en leefden allen geproefd van het genot van het gevecht, van de emoties van het treffen en van de vreugde van de overwinning. In vlucht vertrekken betekende de mogelijkheid hebben om deze ogenblikken van geluk en emoties te kennen en om overwinningen te kunnen behalen. De alarmsirene die de nadering van een vijandelijk vliegtuig aankondigde was voor ons een klok die uit alle macht luidde. Zodra het bericht van om het even welke waarnemer binnenliep richtte de sympathieke en aangename stem van de megafon de enorme metalen trechter naar alle hoeken van het kamp, voornamelijk naar de officiersmess indien het middag was (we vlogen over het algemeen niet bij nacht), of in de richting van de kleine groep officieren die men in Udine “onze jagers” noemde ».

Eigenlijk kan het voor sommigen vreemd lijken dat het alarmsignaal dat de aanwezigheid van een vijand aankondigde, die ons over het algemeen bombardeerde, deze kleine groep mannen, die met al het denkbaar comfort in een aangenaam klein huisje waren geïnstalleerd en voor wie de aarde een klein paradijs leek telkens zij die aanraakten, zoveel vreugde schonk.

Maar laten wij terugkeren naar wat Baracca mij vroeg: « Wil je met mij vliegen? » Baracca was onze chef, hij was onze leider. Wij hielden van hem en hadden respect voor hem zoals weinig ondergeschikten dat konden, want wij hadden vertrouwen in hem en bewonderden hem eindeloos.

Langzaam nader ik de Spad die hij bestuurt. Ik neem mijn handschoenen, mijn bontjas en mijn bril en maak mij klaar om een vlucht met de meester uit te voeren. Het is op dat ogenblik dat hij mij roept om een kleine toespraak te houden die mij niet duidelijk is. Hij zegt me: “Kom nu mee met mij. Blijf altijd achter mij, verwijder je nooit, kijk naar mijn rug en vooral schiet niet... “.

Vooral niet schieten? Wat wil dit zeggen? En als ik niet mag schieten, waarom dan gaan vliegen? Maar waarom? Zijn antwoord laat mij perplex! “Bemoei je er niet mee... Vooral jouw mitrailleur niet gebruiken, ook al opent de vijand het vuur. Laten we gaan!” Ik had geen keuze dan te gehoorzamen. Mijn kameraad was zo zeker van zichzelf. Hij wilde enkel mijn gezelschap zonder dat ik tussenkwam in een eventueel gevecht.

Wij handelden soms zo met nieuwelingen om hen te tonen hoe de vijand te benaderen. Het was duidelijk dat mijn baas mij die dag iets nieuws wilde leren. Inderdaad, waarde en edele vriend, onvergetelijke kameraad, je hebt mij getoond hoe groot jouw hart was. Je hebt mij de geest van ridderlijkheid getoond die elk van jouw daden sierde, elk op zich uitingen van de geweldige gevoelens die jouw hart herbergen. Tijdens de vlucht bleef ik mij afvragen: Maar waarom zou ik niet mogen schieten? Zijn heldere en kalme stem kwam duidelijk in mijn herinnering: “Je mag kost wat kost niet schieten.” Ik had maar te gehoorzamen.

Het was een mooie dag, met goede zichtbaarheid. Het was niet te koud. Udine was snel nog maar een kleine vlek in de onmetelijke uitgestrektheid beneden mij. Ik hield mij tweehonderd meter achter Baracca, een weinig hoger dan hij. Mijn kameraad vloog in rechte lijn, zoals men naar een rendez-vous gaat. Maar het was niet de gebruikelijke uitstap in de lucht op twee of drie duizend meter, wat her en der, op zoek naar een doel om het vuur te openen.

Men merkt, dacht ik, dat in de gebruikelijke avondlijke ontmoetingsplaatsen enkele moedige infanterie officieren, of onze goede vriend Baruzzi, ook uit Lugo, de een of andere goede tip aan Baracca zullen gegeven hebben met plaats en uur waarop een gebruikelijke papegaai (zo werden de Oostenrijkse verkenningsvliegtuigen genoemd) onze troepen kwam lastig vallen of foto's nemen. Dit kan wat eigenaardig of paradoxaal overkomen, maar het was precies op die manier dat het gebeurde. Wij vernamen de voor ons meest waardevolle inlichtingen met inbegrip van de bewegingen van de eigen troepen of de veronderstelde bewegingen van de vijandelijke troepen en vooral de gebruikelijke geïsoleerde vijandelijke indringing in de lucht, in bepaalde gelegenheden bezocht door officieren en waar het niet nodig was om zich door twee peters te laten voorstellen. Op zeker ogenblik waren deze oorden voor ons een waar verbindingsbureau geworden met de infanterie en de artillerie.

Het is net dit soort van vriendschappelijk verbond dat wij toen reeds als onmisbaar beschouwden voor de goede werking van de luchtvaart. Wij dachten toen dat het goed zou zijn om het land- en luchtleger samen te voegen. Wij zegden dat het zeer nuttig zou zijn geweest mochten de vliegeniers in permanent contact staan met de officieren te land en ter zee om gedachten en redeneringen uit te wisselen en bij te dragen tot een nieuwe samenwerking tussen de verschillende wapens. Wij hebben dank zij deze toevallige avondlijke ontmoetingen in Udine, Padua, Verona, waar wij waardevolle informatie ontvingen over de bewegingen, vele vliegtuigen neergehaald. Het

Opperbevel wilde ons waarschijnlijk de toelating niet geven om het gevecht aan te gaan met één enkel vijandelijk vliegtuig dat nochtans dagelijks onze troepen verontrustte, terwijl de officieren ten persoonlijke titel ons welwillend hun moeilijkheden en deze van hun soldaten meedeelden.

Het Opperbevel waarschuwde ons enkel in geval van grote “in stile” operaties (zoals men zegde) die vaak op het laatste ogenblik werden uitgesteld of afgelast. Het was verboden om zonder bevel van het Oppercommando de vliegtuigen te laten opstijgen. Hoe dikwijls hoorden wij op de vliegvelden het alarm zonder te kunnen opstijgen... Of, wanneer de toelating om te vliegen kwam er reeds geen vijandelijk vliegtuig meer was... De instructies, of eerder de inlichtingen van de simpele luitenant, net uit zijn loopgracht in Udine aangekomen, waren daarentegen klaar en duidelijk: elke dag vliegt een vliegtuig op die of die hoogte. Het neemt foto's of werpt bommen af, enz... Het komt met een mathematische precisie aan op dit uur en vertrekt op dit andere uur. Zijn hoogte is zoveel. De officier wist het zeer goed. Hij was niet op het Opperbevel maar in zijn loopgraaf en hij kende de vijand goed. Wanneer wij later de luitenant per toeval tegenkwamen was hij zeer aangedaan en bedankte hij ons in naam van al zijn soldaten. De echte reputatie van Baracca werd in die loopgraven geboren. Baracca bedankte de luitenant voor de inlichtingen die hij kreeg en de volgende dag begon hij een hinderlaag te spannen voor deze Oostenrijker die onze geliefde soldaten lastig viel. Indien het niet dezelfde dag was, was het 's anderendaags, maar op een of andere dag betaalde de ergerlijke Oostenrijkse papegaai voor alles en de luitenant werd gedurende een poosje niet meer gestoord.

Dan, aangezien het gerucht over de verwezenlijkingen van het 90ste Smaldeel zich had verspreid en dat sommige jonge luitenanten niet meer naar Udine konden ontsnappen wanneer zij het wilden, werd deze inlichtingendienst per briefwisseling geregeld. Ik herinner mij dat Baracca vele brieven en kaarten kreeg rechtstreeks vanuit vooruitgeschoven posten en loopgraven.

Wij verkozen de inlichtingen uit deze ontmoetingsplaatsen in Udine. Het was sneller... (hier wordt het verhaal onderbroken, de toelichting hieronder komt dus uit andere bronnen).

“ Op een morgen met goede zichtbaarheid stijgen van op het vliegveld twee vliegtuigen op. Het eerste wordt bestuurd door Baracca, in het tweede bevindt zich de aas Ruffo di Calabria. Voor de start heeft de bevelhebber aan Ruffo gevraagd om in geen enkel geval het vuur te openen en niets anders te doen dan de route te volgen die hij zelf ging nemen. De twee vliegtuigen begeven zich naar de Montello die zij al patrouillerend overvliegen.

Aan de horizon daagt het alom herkenbare silhouet op van een vijandelijk vliegtuig. Het nadert en vliegt snel in de richting van de Italiaanse posities. Baracca schiet niet en beperkt zich tot het nemen van korte wendingen. Ook Ruffo, rekening houdend met het bevel dat hij kreeg, raakt zijn mitrailleur niet aan. En tot zijn grote verbazing ziet hij dat de Albatros, na het uitvoeren van een wijde bocht, naar een punt daalt en iets laat vallen. Daarna verwijderd hij zich snel en verdwijnt terug achter zijn linies.

Na enige tijd keert Baracca terug naar zijn basis, gevolgd door een zeer verbaasde Ruffo. Hij vraagt enige uitleg aan Baracca over zijn eigenaardig optreden. Wanneer hij het waarom van de handelingen van zijn commandant verneemt vergroot nog de

bewondering die hij voor hem koestert.

Ziehier wat is gebeurd. Baracca had op de vooravond een Oostenrijks vliegtuig neergehaald. Onder de wrakstukken van het neergestorte vliegtuig vond men een bloemenkrans naast de gedode piloot Een eerbetoon van de ongelukkige vliegenier op de plaats waar een van zijn smaldeelmakkers enkele dagen voordien werd neergehaald. Deze gebeurtenis raakte het nobel hart van Baracca diep. Hij voerde toen deze fijne ridderlijke daad uit die altijd ongekend is gebleven en die wij enkel dank zij de welwillendheid van Ruffo kunnen vertellen.

Doordat hij het nobele en menselijk medelijden van dit onvoltooid eerbetoon had begrepen werd hij door zijn ridderlijke geest gedreven om vanuit zijn toestel een bericht te laten neervallen op het Oostenrijks vliegveld waarbij hij zich verbond om de vrije doorgang te verlenen aan een piloot die de wens had om op een welbepaalde dag en duur de plaats van de dubbele opoffering te overvliegen om er een krans bloemen uit te werpen.

De Oostenrijkers namen het voorstel aan. En terwijl de Albatros voor de eerste keer gedurende de oorlog in plaats van bommen tekens van rouw en herdenking afwierp, hielden Baracca en Ruffo de wacht opdat niemand de ceremonie zou storen “.

Een ernstige vergissing

Het hiernavolgend verhaal werd opgesteld door Igino Mencarelli in een biografie van Fulco Ruffo di Calabria die hij schreef voor de Historische Diensten van de Italiaanse Militaire Luchtvaart in 1970.

Onder de avonturen en wedervaren die deel uitmaken van de oorlogsjaren van Fulco Ruffo di Calabria is de minst gekende en in elk geval de meest zonderlinge deze die Ruffo verhaalt in een nummer uitgegeven in 1937 onder de auspiciën van de vereniging “l’Arma di Cavalleria”. Ruffo maakt op dit ogenblik deel uit van het 91ste Smaldeel bevolen door Francesco Baracca, de aas der azen...

Ruffo di Calabria vertelt:

“ Ik herinner mij dat Baracca voor mij in vlucht was vertrokken. Ik ben enige minuten na hem in tegenovergestelde richting opgestegen, zoals wij gewoon waren. Na een half uur vlucht, wanneer ik mij klaar maak om naar de basis terug te keren aangezien de wolken te dik zijn en de zichtbaarheid te slecht is, zie ik in de verte een toestel. Daar is mijn prooi denk ik. Ik probeer het in zich te houden zonder te worden opgemerkt met het voornemen het te overvallen wanneer het boven ons grondgebied is. De tijd gaat voorbij en tot mijn grote wanhoop verschijnt en verdwijnt het vliegtuig in de verte tussen de wolken en maakt geen aanstalten om ons gebied binnen te dringen. Het houdt zich in tegendeel boven de frontlijn en trekt zich telkens ik naderbij kom boven Oostenrijks gebied terug. Het heeft mij zeker gezien.

Er gaan nog meerdere lange minuten van wachten voorbij wanneer plots, als een schaduw door de mist, wat ik tenminste hoop mijn volgend slachtoffer meen te zijn zie. Ik probeer dichterbij de tegenstander te komen en stel met vreugde vast dat hij het gevecht niet schijnt te schuwen. Wij kruisen elkaar verschillende keren zonder in staat te zijn om elkaar te identificeren want de wolken zijn te talrijk en te dik. Ik maak het aangedampt glas van het visier schoon en hou de vinger op de trekker van de mitrailleur, klaar om te vuren. Plots komt de Oostenrijker uit een wolk: ik zie hem... ik zie hem niet meer... hij komt op me af en mikt. Hij zal zonder enige twijfel schieten. Ik moet hem voor zijn. Ik zet mijn oog voor het visier... ik zie, ik zie niet... Het salvo vertrekt uit mijn mitrailleur. Wij kruisen elkaar op minder dan twintig meter. Ik meen

gek te worden. Toen het vliegtuig op mijn hoogte was herkende ik het kenteken van Baracca, de “Cavallino Rampante” (steigerend paard). Ik duik met vol vermogen naar de basis en hoop dat mijn vleugels afscheuren. Ik ben versteend door de gedachte dat het vliegtuig waarop ik geschoten heb geen Oostenrijks is, maar “Italianissime” ...

Kapitein Francesco Baracca voor zijn Spad met “Steigerend Paard”.

Teruggekomen op het vliegveld, als ware het om mij nog meer te straffen, kondigt de luidspreker van de telefoniste aan dat een vliegtuig brandend is neergestort op het plateau van Asagio. Ik meen gek te worden.

Uit het vliegtuig gekomen blijf ik bevend en met het hoofd tussen de handen op de grond zitten. Ik heb zonder twijfel mijn vriend gedood, mijn meester, het idool van elk Italiaans hart: Francesco Baracca! »

En Ruffo di Calabria vervolgt... « Maar het lot wil dit niet. Kort daarop landt Baracca op de basis. Ik geloof mijn ogen niet. Ik heb de kracht niet om hem tegemoet te komen. Nadat hij met anderen over ditjes en datjes heeft gesproken komt hij naar me toe. Ik gooi het eruit:

- “Dag Baracca. Heb je iets gezien?”
- “Nee “ antwoordt hij...
- “Hoezo? Zelfs geen Oostenrijks vliegtuig?”
- “Nee “.
- “Denk goed na. Heb je niets gezien? Niets gehoord? “
- “Niets “

Ik begrijp er niets meer van...

Vandaag, na zoveel jaren zie ik nog altijd die goeie Francesco die mij zoals altijd op vreedzame en kalme toon zegt: “Beste Fulco... Indien je me bij een volgende gelegenheid wil neerhalen, schiet dan enkele meter meer naar rechts... en laten we er nu over zwijgen en een glas drinken... “.

Hij zal mij later vertellen dat hij mij ook lang voor een Oostenrijks vliegtuig heeft genomen en dat hij besloot om aan te vallen... maar dat hij op het laatste ogenblik, kalmer dan ik, zijn fout inzag en niet op mij schoot...! “

Onderscheidingen en nationale vermeldingen

Zilveren Medaille voor Militaire Verdienste, op 15 maart 1917.

“ Militair vliegenier verbonden aan een smaldeel jachtvliegtuigen. Met een diep misprijzen van het gevaar en met grote koelbloedigheid kampt hij met hevigheid tegen krachtige vijandelijke toestellen en toont aldus zijn grote ervaring. Hij slaagt erin om met zijn mitrailleur een vijandelijk toestel neer te halen tussen Bucovina en Ranziano en om actief mee te werken aan de vernietiging van een ander op het grondgebied van Creda, nabij Caporetto”.

Bronzen Medaille voor Militaire Verdienste, op 16 juni 1917.

“Na te zijn ingelicht over de hardnekkige aanwezigheid van een vijandelijk toestel boven de streek van Monte Stol en Monte Starieski, valt hij moedig het vijandelijk vliegtuig aan dat zich hardnekkig verdedigt met zijn mitrailleur en met een snelvuurgeweer. Na een briljant en gevaarlijk gevecht slaagt hij erin om het toestel neer te halen waarbij de observatie officier wordt gedood en de piloot levensgevaarlijk wordt gekwetst.”

Zilveren Medaille voor Militaire Verdienste, uitgereikt op het vliegveld op 20 januari 1918.

“ Moedig jachtpiloot die voortdurend zijn waarde bewijst en verschillende goed bewapende vijandelijke vliegtuigen aanviel, waarvan hij er in een korte tijdspanne vijf heeft neergehaald. Ondanks het feit dat zijn toestel verschillende keren ernstig door het vuur van de tegenstander werd geraakt, kon hij het met grote behendigheid terugbrengen naar de basis “.

Gouden Medaille voor Militaire Verdienste, op 5 mei 1918.

“Deze jachtpiloot die begaafd is met grote militaire hoedanigheden gaf blijk van uitzonderlijke moed gedurende 53 luchtgevechten. Met een weergaloze opofferingsgeest heeft hij de overwinning opgezocht daar waar hij deze kon vinden. In twee maanden tijd haalde hij vier vijandelijke vliegtuigen neer. Op 20 juli 1917 viel hij met een ongelooflijke stoutmoedigheid alleen een formatie van vijf vliegtuigen aan. Hij heeft er twee neergehaald en joeg de andere op de vlucht”.

Ridder in de Militaire Orde van Savoie, op 10 december 1918.

“ Sinds het begin van de oorlog heeft hij in ononderbroken dienst als piloot, als bevelhebber van een jachtstaldeel en als bevelhebber van een groep jachtstaldelen, ontelbare en waardevolle diensten bewezen aan het Leger. Gedreven door de meest zuivere vaderlandsliefde, als voorbeeld aangewezen voor zijn ondergeschikten, als voorbeeldig uitvoerder en organisator, slaagde hij er met een onvermoeibare inzet in om het beste rendement te halen uit de middelen die onder zijn bevel stonden. Gedurende de laatste periode van de oorlog haalde hij, als nobel voorbeeld van individuele inzet, zeven vijandelijke toestellen neer “.

Deze medaille werd overhandigd door Koning Victor Emmanuel III te Milaan in het begin van 1918.

Vreemde onderscheidingen

Ridder in de Leopoldsorde, op 8 februari 1918

*“ Om blijk te geven van onze grootste welwillendheid ten opzichte van Cavalerie Kapitein Fulco Ruffo di Calabria van het 91ste Smaldeel luchtvaartuigen van het Italiaanse leger, en op voorstel van onze Minister van Oorlog, hebben wij besloten om belanghebbende te benoemen als “Ridder in de Leopoldsorde”.
Getekend: Albert de I^{ste}.*

Bibliografie

Documentatie uit «l'Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell'Aeronautica», uit de « Militare Gruppo Medaglie d'Oro di Roma » alsook uit het « Museo della 3^e Armata » van Padua, het « Museo dell'Aria de San Pelagio » en uit het « Museo Storico dell'Aeronautica » van Vigna di Valle.

« Fulco di Calabria (18.8.1884 - 23.8.1946) » van Iginò Mencarelli uitgegeven door l'Ufficio Storico dell'Aeronautica Militare.